

א חבית של יין וכו'. עובדא נפרק לא יתפור (דף כ"ד). הקשו
 המוספות ליחמר משום יין נסך לרובא דעלמא גויס מינהו (כלומר
 והגנג היה גוי ונסכו) ו"ל דרוב גנגי ישראל עכ"ל ואיכא לתמוה
 לאפילו אמ"ל דנגט ישראל מכל מקום יש לחוש דנגט מכרס של
 גוי והוה יין נסך לכן נראה דהכא
 מיירי דאיכא כרמיס של ישראל רביס
 משל גויס ושרי אפילו בשמייה ועיין
 לעיל בסיון קכ"ט (רמ"ו): פסק כן
 רבינו להדיא (ג). אבל הרמב"ם
 נפרק י מהלכות מאכלות אסורות
 (ה"ג) כתב דהך חמת לא שרי אלא
 בהנאה אבל בשמייה אסורה וכן כתב
 הרמב"ן במדושו לנכח נחמא נכס
 רבינו סנהל ומבאו בית יוסף
 והרי נקטינן:

יא חבית של יין (כ) הטמונה בכרם של ערלה
 מותר שאין הגנב גונב בכרם (ב) זה וטומן
 בתוכו. (ג) אבל ענבים שנמצאו טמונים בו
 אסורין שקרוב הדבר שגנבם ממנו וטמנם בתוכו:
 יב אסור ליטע פרי של ערלה (ד) ואם נטעו
 הפירות שיוצאין ממנו מותרין (ה) דזה וזה גורם
 מותר. ומותר ליטע יחור של ערלה שאין איסור
 ערלה אלא בפרי: יג ישראל וגוי שיש להם
 שדה בשותפות יכול ישראל לומר לגוי טול אתה

א חבית של יין וכו'. עובדא נפרק לא יתפור (דף כ"ד). הקשו
 המוספות ליחמר משום יין נסך לרובא דעלמא גויס מינהו (כלומר
 והגנג היה גוי ונסכו) ו"ל דרוב גנגי ישראל עכ"ל ואיכא לתמוה
 לאפילו אמ"ל דנגט ישראל מכל מקום יש לחוש דנגט מכרס של
 גוי והוה יין נסך לכן נראה דהכא
 מיירי דאיכא כרמיס של ישראל רביס
 משל גויס ושרי אפילו בשמייה ועיין
 לעיל בסיון קכ"ט (רמ"ו): פסק כן
 רבינו להדיא (ג). אבל הרמב"ם
 נפרק י מהלכות מאכלות אסורות
 (ה"ג) כתב דהך חמת לא שרי אלא
 בהנאה אבל בשמייה אסורה וכן כתב
 הרמב"ן במדושו לנכח נחמא נכס
 רבינו סנהל ומבאו בית יוסף
 והרי נקטינן:

ישראל וגוי שיש להם שדה בשותפות וכו'. סוף פרק קמא
 דעטדה וזה עובדא דהי מוריקאי דאמו לקמיה דרנא שרא להו
 דמפרש לשם דשמילי ערלה הוה ומפרש רש"י והרא"ש דרנא המיר
 אפילו לא התנו מעיקרא דאיסור שלימות ליכא דגם הישראל מותר
 בעטדה שני ערלה ואי משום דישאל אוכל כנגדן והנהה מפירות
 שני ערלה שנתן הישראל חלקו בהם לגוי כדי שיתן לו כנגדן בשני
 היסור כיון שהישראל אינו עובד הגפן. בשני ערלה אין לו לישראל
 כלום בפירות כי אם לגוי שכן מנהג השתילין בשעה שהוא עובד אוכל
 פירות בשכר עמלו ואין לשותפו חלק בפירות אבל הרמב"ם נפרק
 י מהלכות מאכלות אסורות (ה"ה) מפרש דרנא לא שרי אלא בהתנו
 מעיקרא דנחמא אין לו לישראל כלום בפירות שני ערלה אבל בלא
 התנו דכבר וזה הישראל בחי' של פירות גם בשני ערלה ואם יאמר
 לגוי טול אתה חלקך בשני ערלה ואי בשנים של היסור נמלא שנטל
 הישראל שליפי ערלה ואסור. וכן אפילו התנו מחמלה אם בלא לשטון
 וכו' הרי זה גם כן כמחליף פירות של ערלה ואסור ומשמע מדבריו
 לשם דדוקא בהתנו מחמלה גם כן מה שיבאו לשטון וכו' אבל אם
 לא התנו מחמלה אלא שהגוי יאכל שני ערלה וישראל יאכל ג' שנים
 משני היסור כנגדן אם כן מדינא אין שם חיוב ששטון הילך אפילו
 בלא לשטון אין שם איסור דמתנה היא זו שמוסר הגוי כנגדו שיאכל
 ישראל כנגד אותן הפירות שאכל גוי בשני ערלה ורבינו קי"ר עמוק
 גם בשלמן ערוך (ס"ג) כתב בקצרה כתב עכ"ל דק הביט דהרשב"א
 בחשונה (ס"א ס"י אלף קכ"ה): כתב ע"ש הראב"ד דמוסר למסור
 פירות ערלה שלא בלא לעולם דאינו מוכר אלא מקום עמים וע"י
 ערלה שרו בהנאה עד כאן לשונו וכן כתב בשלמן ערוך (ס"ג ס"ו):

יממלא ונחמא נכסו פרק כל הלמ"ס (ע"ז מס): ופירוש זה חז
 גורם היינו פרי דאיסורא וקרקע דהימרא גורמיס לאלין שינא נח:
 ופ"ש ופותר ליטע יחור של ערלה וכו'. גם זה משנה סוף
 פרק קמא דערלה (ס"ט):

יג ישראל וגוי שיש להם שדה בשותפות יכול ישראל לומר
 לגוי טול אתה שני ערלה ואני אפול שני היסור כנגדן
 וכו'. בסוף פרק קמא דעטדה וזה (כ) הנהה מוריקאי דגוי נקוט
 בשעתא ישראל כחד בשעתא אמו לקמיה דרנא שרא להו לימיה
 רבינא לרנא ישראל וגוי שקיבלו שדה בשותפות לא יאמר ישראל לגוי
 טול חלקך בשנים ואי בשול ואם התנו מחמלה מותר ואם בלא לשטון
 אסור איכסיף. לכוף איגלא מילתא דהתנו מעיקרא הוה רב גביהה
 מי כחיל אמר הנהה שמיילי ערלה הוה גוי אכיל שני דערלה ישראל
 שני דהימרא אמו לקמיה דרנא שרא להו והא אופייה רבינא לרנא
 סיועי סייפיה והא איכסיף לא היו דברים מעולם. ופרש"י שמיילי ערלה
 הוה. ישראל וגוי קיבלו שדה בשותפות לנטעה ויטלו המי פין שמיס
 ונתמסק גוי כל זרבו שני ערלה ואכלן ישראל קיבל שלשה שנים כנגדן
 ואכלן: שרא להו. דהימרא גמור הוא דהא אף על גב דקיבלו יחד
 לכחמלה ואמר ליה ישראל היה אמה עובד בשלשה שנים הללו ואי
 שלשה אסריהם אין כאן איסור שלימות דהא ישראל נמי שרי לעבדה
 ואי משום אכילה שישאל אוכל כנגדן ונמלא נהנה מפירות ערלה
 שמכרן אין זה נהנה שכן המשפט שנה שזה עובד הוא אוכל: והא
 אופייה רבינא. ואם כן מאי פיונמא גבי שנים איסור שלימות דמלאכה
 מה שאין כן בערלה: סיועי סייפיה. מדקמי התנו לכחמלה מותר
 אלמא כי ליכא איסור שלימות דמלאכה שרי ואף על גב דמניח הנאה
 לישראל והוא הדין לערלה עכ"ל וכן כתב הרא"ש ז"ל (ס"י ס"ו):
 שקיבלו שדה בשותפות יכול ישראל לומר לגוי טול אתה שני ערלה

והר"ן (ו. דיטר ראשון) כתב על דברי רש"י ולפי זה ישראל וגוי

פרישה

דמשמע גוי] עמי ללא דק שזהו דברי הרמב"ם (ס"י ממכר"ס ה"ג) אבל
 צמרא (ס"ט) משמע דלפי המסקנא דאפילו ענבים נמי שרי נח וכן כתב
 הרא"ש (ס"י ס"ב) להדיא ומכל מקום האידנא אף היין אסור עיין נפרק לא
 יסור נספרי סימן מ"ג: (כד) ואם נטעו הפירות שיוצאין מפסנו
 פותרין. פירוש לאמר ג' שנים משמע עיניה דז"ק: (כ"ה) דזה וזה
 גורם פותר. היינו פרי דאיסורא וקרקע דהימרא גורמיס לאלין שינא ועיין
 לעיל סימן קמ"ב (ל"ט):

הטמונה בכרם של ערלה פותר. שירא שמה ימלא אמו דווק
 ענבים. רש"י (כ"ד. ד"ה י' מגינ). וכפ"י המוספות (ד"ה ולנטיה) ואם
 סאלר מכל מקום יהא אסור לרובא דעלמא נכריס מינהו והוה כיון נסך וי"ל
 דרוב גנגי ישראל ועיין לעיל סימן קכ"ט (רמ"ו) ע"ש. עד כאן הגמ"ס:
 (כ) אבל ענבים שנמצאו טמונים בו אסורים וכו'. פירוש אסורים
 משום ערלה דאמרין מכרס זה הוא ועמנם שם שלל בשעת פירות דלו
 לא ימלאו כנו יין שמואלים הדורכיס ענבים. כתב מורי ורבי (בפירושו לעור)

הגהות והערות

נסך: (נ) פירוש באותו זמן היה כן ועי' בסיון קכ"ט דבעינן שדוב הכרמיס
 בסביבתיה היו של ישראל. ט"ז (ס"ק טז): (ג) לשון המהרש"ל
 "כמוזמה בעיניי: (ז) והל"ח"ם (שם) הוסיף להקשות שדברי הטור כאן
 סותרים את דבריו בסיון קכ"ט שהתם פסק כ"ר חנינא ועי"ש שח"י ועי'
 בט"ז (ס"ק י'): (ח) וזהו שיטה רש"י (מט. ד"ה והכר"ך) והתוספות (שם)
 ד"ה שאם) חולקים ואוסרים את האילן דלא מיקרי חז"י דאגה וקרקע בי
 ענינים הם (עיין ברע"א כאן על השו"ע) וכתב הפרי יצחק (ח"א ס"י טו) שרוב
 הראשונים פורשים כרש"י ולכך הביאו הטור הר"י את ח"א

ובדפוסו שליטיקי ווארי אל חגיגרא וכח"י הגירסא יגב מכרס זהו'
 (ג) וצ"ע דהטור כתב שם וכן נמי להקל וכו' ולא ביאר האם סקלים רק
 בהנאה או גם בשמיה. וברע"ה הרמב"ם המובאת בסמוך כתב הצטנא פענא (פ"כ
 ה"יו) שחרמב"ם לשיטתו דכל יין שאינו שמור אסור בשמיהו: (נ) ואף
 שפסק ערלה מותר כתב ה"ט"ז (ס"ק יז) הכא אסור דסברא חזקה דמכרס זה
 גנבום דכאן נמצא כאן היה החזו"א (ערלה ס"י יא ס"י ד) כתב שמדברי
 הרמב"ם משמע דבארץ ישראל קאי וספיקו אסור: (נח) ובתוספות שם
 הגירסא יהי יין נסך" (בלא כ"ף הרמ"ן) וברדב"ז (ס"י ממכר"ס ה"ג) "כ"ץ

ואי שני יחור, ותמהני מאי קיימחא דשנת לערלה דמלאכה דערלה פשיטא דשריא ואי משום אכליה שישאל אוכל כנגדו אי פשיטא לן שאין זה נהנה מפירות ערלה מפני שכן המשפט דשנה שזה עובד הוא אוכל לא לרביעין קיימחא מברייתא ואי מספקא לן דהכי מידי היכי פשיטין קסיקין מברייתא.

וראמי הרמב"ם שכתב בפרק י מהלכות מאלכות אסורות (ה"ד) גוי ישראל שהיו שומפין בנטיעה אס המנו ממחלת השומפות שהיא הגוי אוכל שני ערלה ישראל אוכל שלשה שנים משני יחור כנגד שני ערלה הרי זה מותר ואם לא המנו ממחלה אסור ובלבד שלא יבואו למשטין כ"ד כגון שיחשוב כמה פירות אכל הגוי בשני ערלה עד שיאכל ישראל כנגד אופן פירות אס המנו מה אסור מפני שהוא כמחליף פירות ערלה נט]. וטדאי שדבריו ממוריס שמכין שקיבלו ישראל גוי שדה זו בשומפות וזה ישראל בחלין של

שני ערלה ואני אטול שני היתר כנגדן (ט) אפילו לא התנו תחלה. (ס) והרמב"ם כתב דוקא שהתנו תחלה שיטול הגוי שני ערלה וישראל יטול שני היתר כנגדן אבל לא התנו אסור. ואפילו אם התנו תחלה (סג) אם באו לחשבון לומר כמה פירות אכל הגוי בשני הערלה כך יאכל הישראל כנגדו אסור שהרי זה כמחליף פירות של ערלה (סז). ואדוני אבי הרא"ש ז"ל כתב כסברא ראשונה: (סח) אחד הנוטע גרעין או

יחור. או שעקר כל האילן ונטעו במקום אחר. ואחד המרכיב יחור באילן אחר. ואחד המבריך שעושה גומא אצל האילן ומשפיל אחד מענפיו האילן ומטמין אמצעייתו בגומא וראשו יוצא מצד האחר ונעשה אילן כולן חייבין בערלה. ודוקא שחתכו מצד זה מעיקר האילן אבל כל זמן שהוא מחובר כן חשיב כאחד

פירות הללו ואם יאמר לגוי טול אמה חלקן בשני ערלה ואני בשנים של היחור נמלא שטמן חליפי ערלה [א] אכל לרין ביאור איך תפריש [א] [פוגיל] זו ונראה לי שהוא ז"ל מפרש אותו כך רצו גביה מדי כמיל אחר הנהו שחלי [ב] דערלה הוו וכיון שכן רצו דלא לא שרא אלא בהמנו מעיקרא דבשלמא [ג] בשנת דקא סלקא דעמן מעיקרא לרצו הך ברייתא דישאל וגוי [ד] לא סבירא ליה והוה סבירא ליה דעובדא דמוריקאי דגוי לקיט בשנתא שריא דגוי אדעתא דנפשיה עבד והוה ליה כאריס ישראל כי קא מתהני הנאה דממילא הוא אכל בשחלי דערלה אפילו לא שמיע ליה הך ברייתא יודע היה רצו שפירות ערלה אסורים בהנאה ואי אפשר להפיר להפליף אומס לכמסלה ולהכי קאמר דודאי בהמנו ממסלה שרא ולא אומפיה אלא קיימיה ולא היו דברים מעולם דליכסיף עכ"ל הר"ן ז"ל:

יד כתב רבי ירוחם (נ"ב ס"ב קט פ"ג) מותר לומר לגוי בשני ערלה עבד כרמי ופטול פירותיה וכן כרמך לי שעברו עליה שני ערלה ואעבדנה ואטול פירותיה כי העובד דינו שיעול הפירות כך דקדקמי מהיחא דבסמך [ה] ושאלמי לרסמי והבסמינו על ידי עכ"ל (ד):

טו [בדק הבית] כתב בפתור ופרח (ס"ף ע"ג) בשם הראב"ד מותר למכור לגוי פירות שני ערלה לשלש שנים שהפירות לא באו לעולם ואין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ולא מכר לו אלא מקום צמיחתו ועצי ערלה מותרים [ו] [נד כאן]:

טז אחד הנוטע גרעין או יחור וכו' ואחד המרכיב יחור באילן אחר ואחד המבריך וכו' כולן חייבין בערלה. ברייתא בפרק קמא דראש השנה (ע) כמנמיה במחלמ סימן זה (ל: ד"ה ו"ג ופ"ט) ובפרק קמא דערלה (מ"ה) נמי מן דהמבריך מיין בערלה: וב"ש או שעקר כל האילן ונטעו במקום אחר. גם זה משנה פרק קמא דערלה (מ"ג): וב"ש ודוקא שחתכו מצד זה מעיקר האילן אבל כל זמן שהוא מחובר חשוב כאחד מענפיו ופטור. בספרי (קדושים פרש"א ג אות ט) פירש דמבריך פטור וכמנ הר"ן בפרק קמא דראש השנה (ג ד"ה ו"א) דלא מיקצי מהיחא להא דמיא דמבריך מיין דהיחא דספרי מיירי בשלא פטור וכמנ הר"ן בפרק קמא דראש השנה (ג ד"ה ו"א) דלא מיקצי מהיחא להא דמיא דמבריך מיין דהיחא דספרי מיירי בשלא

דרכי משה

(ד) וכתב הכל בו (ס"י צ"ב ט) גוי שיש לו אילן של ערלה אסור לישראל ללקוט ממנו לגוי אפילו בחנם לפי שישראל נהנה ממה שהגוי מחזיק לו טובה:

פרישה

למרכיב יחור משמע שמרכיב נעדר קטן וערלה לפי אילן וכן שאינו ערלה ואפילו הכי מסיק שמייד בערלה וקשה ל"כ מאי זה דכמנ רביט בסמך (ה"ג) ו"ל אכל אס הרכיב ענף מלא פירות של ערלה נתון אילן וכן הפירות של ענף אסורים לעולם פשיטא הא אפילו לא היו נאסרו פירות עד אשר שהרכיב גם כן אסור משום ערלה וי"ל דמיירי כלן שהרכיב היסור של ערלה נתון האילן העמד לשריפה או למזגה [ח] שאין ס דין ערלה ומשום הכי י"כ פטור זה דין ערלה ואיט דומה להרכיב האילן וכן ששמן שכתב נהגו ס דין ערלה דומה לזה כמנ הר"ן על ענף אסור היבא ר"י (מ: ד"ה נכג אר"ן):

הנהגות והערות

[נ] ובביאור שיטת הרמב"ם עיין במרכבת המשנה (כ"א): [ס] ובפיתוי האשרי פסק כפירוש רש"י וכלשונו שכן מנהג השחלים בשנה שהוא עובד אוכל הפירות כשבר עמלו ואין לשותפו חלק בפירות עכ"ל וכ"ס באורו ובפ"ת. חדושי אנשי שם (וכ"ה בב"ח כ"א). והרמב"ם (ד"ה הנהג) פירש דכיון דפירות ערלה אסורין בהנאה לישראל לא נחית ישראל אדעתיהו כלל וסמי דהיכי ליה בנגוס משאר שנים טמנה בעלמא הוא: [ט] לרעתו. הנהגות הב"ח (אות ד): [כ] ובר"ן הגי' וס' שחילא"י: [ג] מי' ההוא עובדא הוה. הנהגות הב"ח (אות ה): [ד] לא שמי' ליה והוה סבירא ליה דעובדא דמוריקא וכו'. כצ"ל (ג"א). הנהגה על הר"ן שם: [ה] וב"שון ה"ר ירוחם י"כ דקדוקי

יורה דעה רצד הלכות ערלה

נפסקה מן האב והיא יונקת ממנו והך כתיבא שנפסקה אי נמי לא נפסקה אלא שאינה יונקת ממנו וכל כהאי גוונא ענהגת נה ערלה ומונין לה משעה שהיא יונקת מעצמה ולא מן האב והכי מוכח בירושלמי (ערלה פ"א ה"ג) ואמרין התם מאן מוכח ומהדרינן מאן דאכלי ללא דליה צהית טען לאיסתכולי ביה כלומר שכשהיא יונקת מן האב היא הופכת עליה שלא יעמדו כנגד העלין של האב וכן כמנ הרמב"ם (ה"ל מע"ש פ"י ה"ד) ור"ש צברק קמא דערלה (מ"ה) והרא"ש נהלכות ערלה (פ"ה ה'): [בדק הבית] וכתב הרמב"ם (בפי"מ"ש) שם ובחיבורו (שם) שהוא הדין למרכיב דמפלגי ביה בין נפסקה ללא נפסקה ע' [עד כאן:] ומ"ש

ואם לאחר שגדף הענף שהבריך הבריך עוד מפני ענף אחר שהראשון מחובר לעיקר האילן כולן פטורין. הפסיק הראשון מעיקר האילן חייבין. ומתחילין למנות להן משעה שהפסיק והעיקר פטור. ואם נעקר העיקר מבערב ממנו עוד ענף אחר בארץ ועושה כן כמה פעמים זה אחר זה כל זמן שהראשון מחובר לעיקר האילן כולן פטורין. הפסיק הראשון מחובר לעיקר האילן כולן פטורין וכו' עד והעיקר פטור. משנה פרק קמא דערלה (שם) הנריכה שנה אחר שנה ונפסקה מונה משעה שנפסקה ע"א: ומ"ש ואם נעקר העיקר מן הקרקע חזר להיות ספסל לענף וכו'. גם זה שם אילן שנעקר וכו' בריכה והוא מיה ממנה חזרה הזקנה להיות כנריכה כלומר דכשנעקר האילן כיון שאין הנריכה מיה ממנו

אלא אדרגא השמא הוא מי מן הנריכה הוא חלו כנריכה ואין הנריכה חלפה זו ומונין לו כנריכה דכשחלף הנריכה מערלה ילא גם הוא ומונין לשניהם משנעקר כאילו נפסקה עכשיו: יז אף על פי שמונהג עובדי אדמה להבריך הגפנים בכל שנה ושנה התיר ר"י ע"כ משום דספק ערלה מותר. וכתב אדוני אבי הרא"ש ז"ל הרי מצא היתר לגפני הגוים (ע"ג) משום דספק ערלה מותר. וכתב אדוני עובדין אותם ומבריכין אותם בכל שנה ושנה וידוע שהוא ערלה לא מצא היתר. ואני רואה שפשט ההיתר בכל הארצות ואין משגיח. ותרתני אני בלבי למצוא שום צד היתר להוציא רבים ממכשול והאריך בדבר והיוצא מכלל דבריו שאין

אף על פי שמונהג עובדי אדמה להבריך וכו'. עיין בתומת הדשן סימן קל"ג שכח עוד הימר לומנינו זה שמנריכים בדרך אחר ממה שהנריכו מלפנים:

אלא אדרגא השמא הוא מי מן הנריכה הוא חלו כנריכה ואין הנריכה חלפה זו ומונין לו כנריכה דכשחלף הנריכה מערלה ילא גם הוא ומונין לשניהם משנעקר כאילו נפסקה עכשיו:

יז אף על פי שמונהג עובדי אדמה להבריך הגפנים בכל שנה ושנה התיר ר"י ע"כ משום דספק ערלה מותר. וכתב אדוני אבי הרא"ש ז"ל הרי מצא היתר לגפני הגוים (ע"ג) משום דספק ערלה מותר. וכתב אדוני עובדין אותם ומבריכין אותם בכל שנה ושנה וידוע שהוא ערלה לא מצא היתר. ואני רואה שפשט ההיתר בכל הארצות ואין משגיח. ותרתני אני בלבי למצוא שום צד היתר להוציא רבים ממכשול והאריך בדבר והיוצא מכלל דבריו שאין יז אף על פי שמונהג עובדי אדמה להבריך הגפנים בכל שנה ושנה התיר ר"י ע"כ משום דספק ערלה מותר. וכתב אדוני אבי הרא"ש ז"ל הרי מצא היתר לגפני הגוים (ע"ג) משום דספק ערלה מותר. וכתב אדוני עובדין אותם ומבריכין אותם בכל שנה ושנה וידוע שהוא ערלה לא מצא היתר. ואני רואה שפשט ההיתר בכל הארצות ואין משגיח. ותרתני אני בלבי למצוא שום צד היתר להוציא רבים ממכשול והאריך בדבר והיוצא מכלל דבריו שאין דכיון שהם מנריכין אותן ודאי מכירים שהם ערלה ואין כאן ספק: ומ"ש והאריך בדבר והיוצא מכלל דבריו שאין מרכיב ומבריך חייב בערלה אלא בארץ ישראל אבל לא בחוצה לארץ. טעמו משום דאמרין צברק משום מלחמה (פוסה מג): ולא חללו (דנריס כ פרט למנריך ומרכיב שאינו חוזר מעורכי המלחמה וקאמר התם הא מני רבי אליעזר בן יעקב היה לאו מי אמר רבי אליעזר בן יעקב כ"ש כמשמעו הכי נמי נטע כמשמעו נטע אין מנריך ומרכיב לא הילכך ונטעם נמי כמשמעו אבל לא מנריך ומרכיב ואף על גב דאין הלכה כרבי אליעזר בן יעקב לענין חוזר מעורכי המלחמה מכל מקום לענין ערלה עדיין כוונתה דכל המיקל צריך להלכה כמותו צמחה לארץ (נכסות לו). והר"ן צברק קמא דראש השנה (ב ד"ה ואין) ונסוף פרק קמא דקידושין (ע"ג ד"ה רב יוסף) כתב בשם הרמב"ן (ר"ה י. ד"ה אבל) טעם זה נעלמו ע"ד. והרשב"א בתשובה (ח"ד סי' רנב) כתב גם כן דנריס אלו נשם הרמב"ן בליקוטיו וכתב ולפי דבריו ז"ל יהיה הדבר מותר לגמרי ואפילו במכירו לאחר שנפסק מהאב עכ"ל. ואין ספק שאילו ראה הרא"ש דברי הרמב"ן שהיה כוונתו בשמו אבל לפי שלא ראה אותם היה מלעט על הדבר עד שהאיר ה' עיניו ומצא סמך זה וכיון למה שאמר הרמב"ן כי על זה נאמר (כ"ז יב) חכם עדיף מנבא וסוד יי' ליראיו (מהללס כה יד) והמרכיב כתב צברק קמא דראש השנה (פ"י פסד) וק"ל כרבי אליעזר בן יעקב דמשנתו קב ונקי (גיטין סו): [בדק הבית] ובתרומו הדשן כתב בדיון זה כסמין קצ"ג: ע"ה] ואיכא למידק הרי תקנו לדרים בחציה ארץ אבל הדרים בארץ ישראל היאך יהיו מותרים לאכול ענבים ולשתות יין שהרי ספק ערלה בארץ ישראל אסור ומבריך בארץ ישראל אסור כרבנן דפליגי ארבי אליעזר בן יעקב וערלה אף בשל ע"א אסורה כמו שנתבאר ו"ל דהא מילתא תליא בפלוגתא דרבי יוסי ורבנן כפרקא קמא דערלה (פ"ה) ומייתי לה בפרק הניזקין (גיטין ד"ה) נטיעה של ערלה ושל כלאי הכרם שנתערבה בנטיעות הרי זה לא ילקוט ואם ילקוט יעלו באחד ומאתים ובלבד שלא יתכוין ללקוט רבי יוסי אומר אף יתכוין ע"ה ללקוט יעלה באחד ומאתים והלכה כרבי יוסי משום דאמוראי מפרשי טעמיה וכן פסק הרמב"ם בפרק י"ז מהלכות מאכלות אסורות (הכ"ה) ועל פי זה יש להחיר דמסתמא לנטיעה אחת של ערלה יש מאתיים של היתר ועוד יש להחיר מטעם אחר משום דקודם שיעברו שני ערלה אינם עושים פירות ואם עושים הם דקים וחלושים שאינם ראויים לעשות מהן יין אך למבריכים אם אינם פוסקים אותם מאביהם עד שהם נפסקים מאליהם ע"ה] ואז דואי עושה יין טוב צריכים אנו לטעם ראשון [עד כאן:]

פרישה

(ל) חזר להיות ספסל לענף. פירוש אם לא חתכו מעיקר האילן אלא על ידי עקירה זו היא כנפסק והעיקר יונק מן הענפים שהנריך אם כן טפל לנביהו ואם כן מונין לכולן משעה שנעקר כן איתא בנשי"י (ערלה פ"ה ה'). מ"ו (בבאורי לטור ד"ה ולא נעקר): (לא) אבל גפנים שישראל עובדין אותן ומבריכין וכו'. פירוש והישראל מכל הגפנים יודע ודאי שכן ערלה:

הגהות והערות

וע"ע לקמן ברירשה (אות ז): טען כ"ה בירושלמי ובדפוסים חדשים. ובדפוס "בהיל": ע"ה ועיין לקמן (רס: ד"ה כתב הר"ן) כיצד יישב הר"ן את הסתירה בהרכבה. וע"ע בבאור הגר"א (פ"ק מח) שחמה על הרמב"ם ובשאלת אריה (שורית הדרשות שאלה יד טוף סי' ב ד"ה ועוד קשה): ע"ה הגר"א בסנות אליהו (שם) כתב "וחזר ונפסקו מונה משעה שנכרכה כצ"ל פירוש משעת בריכה הראשונה וכלם בטלים אצלה": ע"ה וביר"ש הגירסא ר' יצחק (הכהן) [הוקן]: ע"ה בטור שבדפוס כ"ה ובדפוסים פייבי די שאקו ושלוניקי הגירסא כאן "מגפני הגוים". וכן לקמן בדפוס שלוניקי. "מצא היתר לגפני הגוים": ע"ה ועיין שם ברמב"ן שכתב טעם נוסף להחיר שלא הזכירו הרא"ש: ע"ה בתחלת הקטע עד כאן אינו בבדק הבית דפוסים. ובפירוט ולנא: "אבל גנים":

הכל יב נשי חונה בקצו הכל לקחו בשופות למה לא מהני התנה
 ח"כ, ובחיספתא שהניחו חו' בסוגין מבוחר דגם בלקחו חכור,
 וי"ל דסתמא מחפרה שאינו פוערו משיעבוד עבודה אלא שטובה
 בשנה בשביל ישראל בשכר שטובה עבור הנכרי בחול, ואף אם
 יתנה שמונה לו שיעבוד עבודה לא מהני דזה חין יודע בעולם
 ובדלמא רבנא במרחק.

והא דהריסות שרי אשיג דהני הפירות של ישראל וכשמקבל לכבוד
 עבודה המוטלת על ישראל חכור אשיג שמהות העבודה
 הייב זה הלך עלמא, וי"ל דכשמוטל עניו להשניה השדה אי אפשר
 לחלק וכן קורע שנה לריד עבודה שלימה, אבל חוב עבודה הוא
 דבר שאפשר לחלק והיו כעובד חזי יום בשביל ישראל, ועוד כשמוטל
 עליו לעשות ומיהו לנכרי נעשות מחזי עפי כשלומו.

נראה דהריסות חכור להחנות שיעבוד בשנת כיון שכל השדה שלו
 ומיהו לעבוד בשנת ולא שרי אלא בסתמא, ודיקא בלקחו
 בשופות שרי אשיג דמיהו לנכרי עבודה השנה.

ואומר לנכרי עול אהה בני עולה ואינו כנגדן דעת רש"י שרי,
 כיון שאין כלן רוצה בקיומו, שהרי מהנה עמו בזה
 החרויה ונה אכפת לי ישראל אה יעשו פירות בשנות העולה אם
 לא, אלא מחמתו בשעת פיסוק רוצה בהשפחה של פירות העולה
 שאם לא היה להן אפשרות לבוא לעולם לא היה הנכרי נוהג לו
 כנגדן רוצה בקיומן כשי"ג לא חכור הנמיה, ידעת הרמב"ם דאפי'

רוצה בקיומן כשי"ג אסרו אלא ח"כ התנו מההנה, ואשיג דגם
 התנאה בהנה רוצה בקיומו מי"מ כיון שנה בלא מרשותו לנשות
 נכרי לא חכור, וברין בקי נפרשי מהו מייחא רחי מהתנו בשנת
 לנין עולה, ונראה דעת רש"י דהו השיב רוצה בקיומו כשי"ג
 הו חכור בעולה אפי' התנו אלה רוצה בקיום הטבע של מייחא
 עולה לאו כלום הוא ומייחא רחי השנת דהתנו שרי אשיג דמיהו
 נ"י בעבודת השנה בשעת התנאה, אלא כיון דלא יוחא לי בשעה

שהנכרי עובד לא מקרי גלוהו, והו אפשר לנמוד עולה הלא התנו
 דהסור בשנת דתחב כי אמר לי עול אהה שנת הכי משלחו לעבוד
 בשנת הכל עולה חין איסור שיהיה לכול עולה אלה שנה יתנה
 ואינו נהנה בלמך לו אחר שקבלו יותר מאילו התנה בשעת קבלה.

ו' יו"ד סי' רל"ד סי"ד מותר לומר לנכרי כי עבוד כרמי ותבוא
 פירותיה וכן לי כרמך כו' ובספ"י ט"ז מותר למטר לנכרי
 פירות בני עולה כו', הש"ך ז"ל מקיים שני הדינין אף לדעת בר"מ
 ובר"ן, ומכרש דבאמת גם לדעת חין איסור ברובא בקיום הטבע
 בשעת פסיקא, הנה עעמס דבאומר בשופו עבוד בני עולה ועול
 פירותיה עדיין לא ילאו הפירות מרשותו דעבד שותף דעתה בעד
 הצור, ואין כלן אלה כחליפין הפירות כשכר בהו לשלם, אבל לא

מסחבר כיון שהתנה עמו להסתלק משני עולה ודחי קמי לה נכרי
 את השדה לפני עולה וכי גלוהו הפירות בארעה לנכרי גלוה, ואפי'
 לדעת בר"מ חכור, וכן מבוחר בר"ן, אלא ודחי כו"ד וכשי"ג דעתה
 רש"י וכמשי"כ בע"ז וכ"כ הגר"א, ודברי הרמב"ם בפ"י מהי מ"א
 חין מובנים שאם איירי שאין פירות גדלין אלא שזמרין חורשין
 תחתיו למה לי לישראל למייחב לי לנכרי שני עולה יעבדו בשופות
 ומאי אחא למישאיל מרצא ומאי בני סיעתא, אלא נראה דכונת
 הרמב"ם דבשעת פסיקא הוא מוכר לו רק זמור וזריעה וכי בלי
 פירות אה"כ בארעה לנכרי גדלי.

ונראה דבנין שיקנס נכרי בקנין כשמוטל דל"כ לאו כלום הוא,
 והכל נכרי קמי לה בחזקה ואפשר לריד לומר לו דך חזק
 וקני, אי"י סתמא הכי הוא כי עבד נה קמי לה, וכדין בפניו אי"י
 לומר לו דך חזק.

וכן בא דמוכר לו שני עולה נמי אי מדי נ"י פירות חכור דכיון
 דחין אדם מקנה דשנ"ל כי אחו פירות גרשותו הן וכי יתב
 נהו לנכרי נוחן לו עכשו פירות עולה, ואף אם התנה עמו זין יתב
 זין לא יתב מי"מ כי איתנהו הייב יתב לו שלא מחל לו התנות
 אם יהיו ויעכשו עלמא, ואף מחנה בעלמא חכור באיכורי הנה
 משום החזקה טובה, ואף גר"מ דאדם מקנה דשנ"ל חכור דה
 עד שלא בלא לעולם יכול לחזור נמלא דהמקח חיל כשלאו לעולם.
 אלא דוקא במיכר לו דקל לפירותיו זין יהיו זין לא יהיו שרי.
 והם

ו' יו"ד סי' רל"ד סי"ב וי"א דלא שנה, נראה דבעלת ח"י יב
 להחמיר כדעת הרמ"ב כיון שהר"ן והטור דבחרתי יתבו
 נקטי נחומיה, וגם הרמ"ב הביא פלוגתא ונא הכריע, והדבר נשאר
 ספק בדאורייתא, ואף לדעת הפוסקים דלא קלטי"ל גם בזכ"י דין
 מלת ארץ כערלת חו"ל מי"מ. לא הקילו בספיקא, דמדברין יב
 להחמיר בספיקא.

ואף לדעת הרמ"ב אם נטע קדם ט"ו בשבט יב להחמיר בהנטע קדם
 ט"ו בשבט וכדעת הרמב"ם אשי"ג דכר עברו ג' שנה מיום
 ליום כן הניטייה עד התנעה וכמשי"כ לעיל סק"ו, וכן חין להקל
 ננטע פחות מי"ד יום לפני ר"ה וננטע בשנה רביעית קדם ט"ו
 בשבט, ואף שהגר"א פי' דעת הר"מ להקל גם בזה מי"מ חין
 להקל בזה וכמשי"כ לעיל שם.

העולה לדינא. נטע ב"ה חלול ומי"ח חלול ואיך וננטע ברביעית
 [כיוונו רביעית חוץ מן השנה שנטע בה] קדם
 ט"ו בשבט הפירות אסורין ואף בחו"ל קשה להקל, המור ממנו
 הנוטע ביום ז' שבת וננטע קדם ט"ו שבת דלא עברו ג' שנה
 מקליטה, וכן ננטע בחשתי ונחשון וננטע בחשתי ונחשון קדם ג'
 שנה מן הקליטה.

נטע א' שבת וננטע י"ד שבת, וכן נטע בשנת וננטע קדם ט"ו שבת
 וכר עברו ג' שנה מן הקליטה עד התנעה, יב להקל בחו"ל
 ולהחמיר בארץ, ובמיקול בארץ יב על מי נסמוך.

יו"ד סי' רל"ד סי"ו. [א"ה, ע"י דמאי סי' י"ז וסי' ג' סק"ה כ"י,
 ולעיל סי' ע"ב סק"י, ולק"י סי' קפ"ב].

יו"ד סי' רל"ד סי"ז. [א"ה, ע"י לעיל סי' ק"ג סק"ט, עולה סי' א'
 סק"ו].

יו"ד סי' רל"ד סי"זי"א. [א"ה, ע"י עולה סי' י"א באורך].

ה' מותר ליקח ענבים מן הנכרי ואין חוששין משום ערלה אשי"ג
 דהצרכה מז"י דאזלין בחר רוצה, ואשי"ג דערלה לריכח
 מאתיה, הכל כשהוא ציד נכרי חין צו שם חטובות, וכשהנכרי
 הביא למכור הו"ל פירש ואמרין דמרוצה פירש כדמשמע בש"מ
 צ"כ ז' בשם ריעב"ה דכשהנכרי מביא בי"מ למכור אזלין בחר
 רוצה אפי' דידועין ש"ב צידו מהני דולדו ביו"ט, מיהו כשמוטל מן
 הכרם [הו שהנכרי לוקט בפניו ונותן לו] אז לריד מאתיה, ובצ"י
 סי' רל"ד צ"ב כחב דסתמא איכא מאתיה, וכונת צ"י להחיר
 לישראל ללקוט, ולפיכך הן שם לחסור משום נטייה במחבר אינה
 נטייה, ומסיק דקיי"ל דמותר ללקוט, ומיהו אם חין מאתיה חסור
 ללקוט מן הכרם.

ואף בישראל השוד חסור ללקוט מכרמו אף באיכא מאתיה כיון
 דישאל מכיר את הערלה, והדבר לריד הכרע, ולעיל סי'
 ל"ז כחוב בזה באורך.

יו"ד סי' רל"ד סי"ב. [א"ה, ע"י עולה סי' ג' סק"ט י']

ט' ע"ז כ"ב א' הנהו מוריקאיו כו', מסקינן דישאל ונכרי שקבלו
 שדה לעבדה בשופות אינו רשאי לומר עשה אחת בשנת
 והיו בחול, ונראה דלא דמי להא דהנן דמאי פי"ו מי"ה שנים שקבלו
 כ"י יכול לומר עול אחת העיס שבמקום פלוני כו' דהתם חין איסור
 בחטים אלא הכידון שהצרו יעשה בהם איסור אה"כ שלא יעשרם
 וכיון שהצרו יב לו שופות ונטע חלקו לא מקרי נוחן לו ומה
 שיהנה שמוטל כנגדן חין איסור בדבר, אבל הכל הולך שנת הכי
 משלחו לעבוד וכיון שהנכרי עובד בשנת להנחתו ולטובתו שהרי
 מוטל עניו לעבוד חשיב כאמירה לנכרי, ואם התנו מתחלה מותר
 שלא הוטל עבודה שנה מעולם על ישראל ואשי"ג דהנכרי משחטב
 לישראל שופות לעבוד בשנת שהרי עבודה השנה מהני לגידול
 הפירות שבישראל יב לו שופות בהן, מי"מ אמרין חרים אריסותי
 קבציה, מיהו לפ"י היה מקום לומר שגם התנה אה"כ שרי, שהרי
 פטרו לישראל מעבודה השנה, ומי"מ אסרו חכמים כיון שהוא
 שיעבוד לעבד מחמת שיעבודו נגד בעל השדה, והיו נכרי כשלומו.

הלכות שבת סימן רמה

(ו) מותר (ז) ואם לא התנו בתחלה כשיבואו לחלוק נוטל א"י שכן השבתות כולם והשאר חולקים אותו יואם לא היה שכר השבת ידוע יטול הא"י לבדו שביעית השכר וחולקים השאר: הגה ויש מחירין השכר דיעבד אפי' לא התנו * (ח) וחלקו סתם (הרא"ש פ"ק דע"א ורבינו ירוחם ח"ב) וי"ל דנהפסק גדול יש לסמוך עלייהו וי"א שכל זה לא מיירי אלא בשותפות שכל אחד עוסק (ב) [א] (ט) צימו (צ"י) אבל כששניהם עוסקים יחד כל ימי החול ובשבת עוסק הא"י לבדו מותר לחלוק עמו כל השכר דא"י (י) אדעתא דנפשיה קא עביד (יא) ואין ישראל נהנה במלאכתו בשבת כיון שאין המלאכה מוטלת עליו לעשות ומ"מ לא יטול שכר שבת אלא (יב) בהנלעה עם שאר הימים (ר"ן פ"ק דשבת) סוף פרק כלכתיב: ב היכא שהתנו בתחלה אם אח"כ בשעת חלוקה (יג) נתרצה הא"י לחלוק בשוה מותר: ג היכא

שערי תשובה באר היטב

[א] צימו. עיין בה"ט ועיין בד אפרים דברים נרורים צ"י דברי הע"ז שהאינו יהודי מסיק התנור ואופין בו ונותנין שכירות. אע"ג דהישראל אסור לקבל השכירות משום שכר שבת מ"מ רשאי לחלוק סתם בהנלעה מ"א ע"ש. ויש שם טעות סופר במ"א שכתוב אפילו התנור ליחמר וי"ל אפילו התנו ולא התנור ע"ש ובא"ר צמה שהשיג על מ"א צמה שכתב דאירי בהנלעה: (ב) צימו. כיון דהישראל עושה נגד מה שעשה האינו יהודי בשבת הי"ל האינו יהודי שלומו בשבת וה"ה כשישראל מחויב לעסוק הכל והאינו יהודי ממעסק

ביאור הלכה משנה ברורה

לא מעט וכן משמע מלשון השו"ע יו"ד רנ"ד סי"ג גבי ערלה דדיון אחד הוא עם עניניו להרמב"ם בכל הפרטים ובשניהם העמיק המחבר את לשונו ממש ולא הזכיר כלל שימנה הן רב או מעט אע"כ כמו שכתבנו דר"ה הרמב"ם רק לאפקי שלא ימנה עמו שיטאו לחשבון וכלל הענין בלשון קצרה וכמו שבי"ה ש"ס דבה העמיק הרמב"ם את סיפא דברייתא דאם באו לחשבון אסור: * וחלקו סתם. עיין מ"ב וכל הדברים הוא מצרייתא שם בגמרא כ"ב ע"א ומפירש"י שם ועיין במ"א שהביא מר"י וי"ל ואם ממסתמא לקח הא"י בשבת בלא אמירת ישראל בעיה ולא אפשיטא ולקולא ואח"כ הביא פירש"י ע"ז ע"ש ועיין בפמ"ג ול"ש שפי' דלהר"י כיון שלקה הא"י מתחלה מעצמו סתם אפילו אמר לו ישראל אח"כ אמה נטלת את יום השבת ואני אטול כנגדו יום החול ג"כ מותר אבל לרש"י אסור זה ע"ש ולענ"ד נראה דהר"י לא כיון לזה דכ"ע סביר דהישראל אסור לו להזכיר של שבת בשעת חלוקה אפילו אם כבר נטל הא"י של שבת בתחלה עיין בה"מ ובטור ג"כ היסמין ולמה לן לומר שהר"י יחלוק על כולן אלא כונת ר"י הוא לבאר האכעיה שא"י נטל כנגד יום השבת הן רב או מעט והישראל כנגדו יום חול

שמתחלה הוטל על שניהן יחד. ודע דכל הסעף הזה מיירי שהישראל והאינו יהודי הם שותפים בגוף התנור והמרחץ אבל אם אין לא"י חלק בגוף התנור רק שהוא מקבל חלק בריוח בשביל שהוא אופה ומסיק התנור י"א דלא מהני בזה אפילו כשמתנה בתחלה טול אמה חלקו בשבת ואני יום אחד בחול לכיון שגוף התנור הוא של ישראל הו"ל כמשכיר לו תנורו על שבת שסיק לו בשביל זה השכר ימים אחד של חול ואסור לטול שכר שבת ועיין במ"א שמתקין דיש לתוש להחמיר כדעה זו ודוקא באופן זה שהוא שלא בהנלעה (ו) אבל אם הוא בהנלעה כגון שאומר לאופה טול אמה ב' וג' ימים ואני ב' וג' ימים שרי כשהמנה זה בתחלת השותפות (ז) ויש מאחרונים שסוברין דלא נענין בזה שאין לא"י חלק בגוף התנור התנו מעיקרא כיון שהוא בהנלעה: (ט) ביומו. דלא כיון דהישראל עושה כל יום א' הו"ל הא"י כשלומו לעשות כל יום השבת בשבילו ולכך נענין שימנה מעיקרא וכי"ל (ח) וכתבו האחרונים דה"ה אם הא"י נתן מעוט לישראל להעסק בהם בחול ובשבת מחעסק הוא דאסור לישראל לקבל ממנו שכר מן הריות שנטל בשבת אא"כ ימנה הישראל עמו מעיקרא שלא יהיה מוטל עליו יום השבת כלל דאל"ה כיון דהמלאכה הזאת מוטלת על ישראל והא"י עושה שליחותו אסור: (י) אדעתיה דנפשיה קעביד. בשביל חלקו (ט) דה"ל כאריס דמותר מדינא וכי"ל בר"ש סימן רמ"ג דכיון שהוא לוקח בפירות עבד אדעתיה דנפשיה וחלק הישראל נשנה ממילא וה"ה כאן אלא דשם אסור בתנור משום מראית העין שיאמרו שכירו הוא וכאן ליכא מ"ע דהכל יודעין שיש לא"י חלק בו: (יא) ואין הישראל נהנה וכו'. ר"ל דהנחתו הוא רק הנאה דממילא אבל אין הא"י עושה מלאכתו בשבילו להנותו דליהי כשלומו בזה כיון דאין מוטל כלל על ישראל בזה לעשות בשבת דהא בחול מחממין שניהם ובשבת אין הא"י יכול לכופו שיעסק עמו משו"ה בודאי אדעתיה דנפשיה עביד: (יב) בהבלעה. דאל"ה מחוי כשכר שבת: ב (יג) נתרצה הא"י. ר"ל שעלה לפי מה שהתנו הן רב או מעט על חלק השבת יומר מיום אחד החול של ישראל ובשעת חלוקה נתרצה לחלוק בשוה אפי"ה לא אמרינן דאיגלאי מלמא למפרע דהא"י היה שלומו למלאכת שבת אלא מתנה בעלמא הוא דיהיב ליה הא"י כיון דהתנו מתחלה שיהיה יום השבת שייך לו לבדו ודוקא שריא

שער הציון

(ד) הוא דעת רש"י ומסופות בע"ג כ"ב ע"א והט"ו נסק"ב כתב דהרמב"ם ג"כ סבר בה להקל וכ"כ הב"ח שם צו"ד דלהרמב"ם שרי בזה [והוא סובר א"ע למה שכתב בסמ"ח זה דהרמב"ם מודה בזה להראב"ד וכ"כ הפמ"ג] וכן לפי מה שמפרש הש"ך שם את דברי המחבר אפשר דהוא סבר ג"כ כהב"ח בזה וכ"כ המו"ש אכן הע"ז שם מחמיר בזה והוא סותר לדבריו שכתבן נסק"ב וכ"כ בחו"ש ועיין פמ"ג במ"ז שישט קלח בדוחק: (ה) נראה דבה יכול הישראל להכריח להא"י שחלקו בשוה ובס"ב הוא דוקא ע"י רצונו וכמ"כ שם: (ו) מ"א: (ז) עיין בא"ר סק"א וסק"ח ובפמ"ג סק"ג ובד אפרים. ואם הא"י נטל מני הריות בכל יום עטר אפיימו אף להמ"א לא נענין דוקא שימנה מעיקרא אם הוא בהנלעה דהא הוא כאריס ממש ולכן אם נתפרסם שהוא אינו שפיר יום דמו ליכא משום מראית עין כנ"ל בסמ"ח רמ"ג שרי: (ח) שכתב"ג ועו"ש ומ"א: (ט) ר"ן ומ"א:

הגהות ותיקונים: א) וסוף פ"ק דעב"ז: ב) התנור: